

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. 39
darbam ar divstatņu, četrstatņu auto pacēlāju**

1. VISPĀRĒJĀS PRASĪBAS**1.1. Nosacījumi darba veikšanai ar auto pacēlāju:**

1.1.1. vecums	aizliegts nodarbināt personas, kas jaunākas par 18 gadiem
1.1.2. dzimums	bez ierobežojumiem
1.1.3. veselības pārbaude	saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu
1.1.4. kvalifikācija	profesionālā apmācība
1.1.5. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmācība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	stājoties darbā un atkārtoti - ne retāk kā 1 reizi gadā

- 1.2. Šī instrukcija paredz drošu darba metožu pielietošanu nodarbinātajam, kurš veic automašīnu tehniskās apkopes un remonta darbus izmantojot auto pacēlāju. Darbs, kas saistīts ar elektrisko auto pacēlāju, var izraisīt dažādas traumas, tāpēc tās ekspluatēt atļauts apmācītam un atestētam personālam.

Divu statņu auto pacēlājs**Četrstatņu auto pacēlājs**

- 1.3. Hidrauliskais divstatņu, četrstatņu auto pacēlājs ir piemērots tikai vieglo un nelielu kravas automobiļu pacelšanai, kuru kopējais svars nepārsniedz maksimāli pieļaujamo pacēlāja celbspēju un kuru satveršanas punkti ir pacēlāja satveršanas robežās.
- 1.4. Izmantot auto pacēlāju drīkst darbinieks, kuram veikta instruktāža darba aizsardzībā (ievadapmācība, instruktāža darba vietā) un kuras iepazinusies ar attiecīgā modeļa/konstrukcijas auto pacēlāja uzbūvi un tā ražotāja izstrādāto ekspluatācijas instrukciju.
- 1.5. Uzstādījuma vietā ir jābūt elektropieslēguma vadiem un saspiesta gaisa pievadam. Elektropieslēgumam ir jābūt atbilstoši iezemētam un saspiestā gaisa pievadam uzstādīšanas vietā jābūt iepriekš pieslēgtam gaisa filtram ar eļļotāju. Saspiestā gaisa reduktors ir jāuzstāda uz 8 bāru spiedienu.
- 1.6. Jebkurā pacelšanas stāvoklī starp auto pacēlāju un citiem statiskiem elementiem (sienas u.c.) jābūt vismaz 500 mm attālumam.
- 1.7. Auto pacēlājam ir jābūt aprīkotam ar drošības ierīcēm, kas garantē drošu iekārtas ekspluatāciju.

- 1.8. Auto pacēlāju pirms ekspluatācijas jāpārbauda un pārbaudes rezultātus jāieraksta darba aprīkojuma apkopes žurnālā. Auto pacēlājs jāpārbauda ne retāk kā vienu reizi gadā. Pārbaudes veic persona, kas atbild par pacēlāja ekspluatācijas drošību.
- 1.9. Nodarbinātajam jāzina un jāievēro: darba kārtības noteikumi; ražošanas sanitārijas, darba drošības, elektrodrošības un ugunsdrošības prasības; darba un atpūtas režīms; aizlieguma un brīdinājuma zīmju prasības.
- 1.10. Nodarbinātajam jāievēro personīgā higiēna: jāstrādā tīrā specapgērbā, mainot to atkarībā no sasmērēšanas pakāpes; aizliegts ēst ražošanas telpās un palīgtelpās;
- 1.11. Izpildīt tikai to darbu, kuru uzdevis tiešais darbu vadītājs, vai viņa pilnvarota persona. Izpildīt darba devēja, darba aizsardzības speciālista, Valsts darba inspekcijas amatpersonas prasības darba aizsardzības jautājumos.
- 1.12. Cilvēku pacelšana ar auto pacēlāju ir aizliegta. Aizliegta arī cilvēku atrašanās paceļamajā transportlīdzeklī.
- 1.13. Nodarbinātajam nekavējoši jāpaziņo tiešajam darbu vadītājam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu, vai jebkuru situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību, par savas veselības stāvokļa pasliktināšanos.
- 1.14. Aizliegts aizkraut darba telpas (remontzonu, auto pacēlāja darba zonu u.c.), ejas un brauktuves ar nepiederošiem priekšmetiem, transporta līdzekļu agregātiem, detaļām, riepām utt..
- 1.15. Visi tehnoloģiskie procesi, kuri saistīti ar auto pacēlāja izmantošanu, jānodrošina ar paņēmieniem kas maksimāli likvidē roku darbu un samazina traumatisma risku.
- 1.16. Visa veida iekārtu tīrīšana, regulēšana un remonts pieļaujams tikai tad, ja ir izslēgts elektrodzinējs. Visi iekārtu kustošie mehānismi (vārpstas, gultņi u.c.) jānožogo. Strādāt ar iekārtām, kurām nav atbilstošā aizsargnožogojuma aizliegts.
- 1.17. Darba laikā un darba vietā kategoriski aizliegts lietot alkoholu, narkotiskās un toksiskās vielas.
- 1.18. Nepieļaut nepiederošu personu atrašanos savā darba vietā.
- 1.19. Nodarbinātajam darba aizsardzības jomā ir tiesības: atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus; neuzsākt vai pārtraukt darbu, ziņojot tiešajam darbu vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai, ja darba apstākļi, apkalpojamās aparatūras, iekārtas utt. nav apgādāti ar nepieciešamām drošības ierīcēm, kā arī ietaisēm to izslēgšanai avārijas gadījumos; neuzsākt darbu, ja viņš nav apgādāts ar nepieciešamiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, specapgērbu, specapaviem; atteikties no aparātu un iekārtu izmantošanas vai apkalpošanas, ja šo darbu izpilde neatbilst viņu profesionālajai sagatavotībai.
- 1.20. Smēķēt atļauts tikai speciāli šim nolūkam norādītās un iekārtotās vietās.
- 1.21. Nodarbinātais ekspluatējot auto pacēlāju savā darbā saskaras ar sekojošiem bīstamiem un kaitīgiem **darba vides riska faktoriem**:
 - 1.21.1. darba telpu šaurība, esošo iekārtu izvietojums var radīt saspiestību, kas traucē viegli piekļūt savai darba vietai un brīvi kustēties;
 - 1.21.2. vides mikroklimats/temperatūra, gaisa kustības ātrums, gaisa relatīvais mitrums- strādājot paaugstinātas gaisa temperatūras apstākļos notiek organisma pārkaršana, mitrs gaiss- paaugstināts gaisa mitrums saistībā ar augstu temperatūru rada organisma pārkaršanu; pārvietošanās no vienas darba telpas uz otru, rada saskari ar dažādām gaisa temperatūrām, gaisa plūsmām, gaisa mitrumu utt., kas nelabvēlīgi iedarbojas uz darbinieka organismu, izraisot dažādas saaukstēšanās slimības;
 - 1.21.3. apgaismojums (dabīgais, mākslīgais) - nepietiekošs vai nepareizi ierīkots apgaismojums var būt par cēloni dažādām darba traumām, vispārējam redzes orgānu nogurumam, veicina tuvredzību;
 - 1.21.4. darba pozas - veicot darba pienākumus darbinieks tiek pakļauts piespiedu darba pozām (stāvēt, staigājot, tupus, guļus stāvoklis, bieža pieliekšanās- iztaisnošanās,

stiepšanās, dažādi ķermeņa pagriezieni u.c.) kas var radīt dažādu ķermeņa daļu, jo sevišķi muguras nogurumu, kakla-pleca, kāju muskuļu nogurumu;

- 1.21.5. traumatisma riska faktori – auto pacēlāja bīstamās daļas, pacēlāja iespējamā krišana, elektrobīstamības riski, ugunsbīstamība, riski pārvietojoties pa teritoriju, var būt par cēloni jebkura veida ķermeņa traumām (acu, roku, kāju utt.).

1.22. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

- 1.22.1. Kolektīvie aizsardzības līdzekļi ir apgaismojums (vispārējais un vietējais), pacēlēja zemējums.

- 1.22.2. Darbiniekam jāievēro sekojošas prasības:

- darba un atpūtas laika organizācija saskaņā ar darba līgumu un darba kārtības noteikumiem;
- jāievēro drošības zīmju prasības;
- jāseko, lai darba vietā būtu pietiekams apgaismojums;
- jāseko, lai darba vietā un ekspluatējot auto pacēlāju būtu kārtība un tīrība;

- 1.22.3. Darbiniekam jālieto sekojoši individuālās aizsardzības līdzekļi:

- darba apģērbs;
- cimdi pret mehāniskām traumām;
- darba apavi ar neslīdošām zolēm;
- respirators lietojot ķīmiskās vielas.

- 1.22.4. Nodarbinātā pienākums darba laikā ir lietot individuālos aizsardzības līdzekļus, saudzīgi ar tiem apieties, apzināti nebojāt, uzturēt tos darba kārtībā, **aizliegts** lietot bojātus, netīrus, kā arī savam izpildāmajam darbam neatbilstošus individuālās aizsardzības līdzekļus.

1.23. Ugunsdrošības un sprādziendrošības pasākumi:

- 1.23.1. remonta telpās un ugunsnedrošās vietās nesmēķēt un nelietot atklātu uguni;

- 1.23.2. regulāri veikt darba vietas sakopšanu un netīrumu notīrīšanu no iekārtām;

- 1.23.3. ievietot izlietoto slaukamo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;

- 1.23.4. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem.

1.24. Elektrodrošības prasības:

- 1.24.1. auto pacēlāja elektroierīcēm un visām metāla daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt iezemētām, pirms darbu uzsākšanas jāpārlicinās vai tās nav bojātas, ar bojātām ierīcēm darbs aizliegts;

- 1.24.2. vietējā apgaismojuma spriegums nedrīkst būt lielāks par 42 V;

- 1.24.3. pārnēsājamo gaismekļu spriegums nedrīkst būt lielāks par 12 V, aizliegts izmantot pārnēsājamās gaismas ķermeņus, kuru spriegums pārsniedz 12V.

- 1.25. Par konstatētiem auto pacēlāja, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

- 1.26. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

- 1.27. Darbinieks ir tiesīgs atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.

- 1.28. Strādājošie, kas pārkāpj šīs darba aizsardzības instrukcijas prasības, atkarībā no pārkāpuma sekām tiek saukti pie disciplinārās, administratīvās, materiālās atbildības vai kriminālatbildības.

2. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBU UZSĀKOT

- 2.1. Uzvilkt un sakārtot darba apģērbu un piešķirtos un darbam nepieciešamos individuālos aizsardzības līdzekļus. Uzvelkot specapģērbu, jāaizpogā visas pogas. **Aizliegts** atstāt neaizpogātas aproces. **Aizliegts** saspraust apģērbu ar kniepadatām, adatām, neturēt kabatās asus un plīstošus priekšmetus, nepieļaut brīvi nokarājušos apģērba galus (jostas, stūrus u.c.).Mati jāsavāc zem cepures.
- 2.2. Apskatīt un sakārtot darba vietu, novākt visu lieko.
- 2.3. Pārbaudīt auto pacēlāja saņemumu un visu strāvas vadošo un palaišanas iekārtu drošu noslēgšanu, pārbaudīt vai ap ieslēdzamo elektroiekārtu neatrodas nepiederoši priekšmeti un vai ir pietiekams darba vietas apgaismojums.
- 2.4. Veicot pārbaudi īpašu uzmanību, jāpievērš gala slēdžu, satvērējsviru un bloķēšanas mehānismu tehniskajam stāvoklim.
- 2.5. Pārbaudīt vai nav nokarājušos vai kailu elektro vadu galu.
- 2.6. Pārbaudīt grīdu stāvokli – vai nav bedres, nelīdzenumi, slidenumi, vaļēji grīdas trapi, vaļējas nenožogotas lūkas, akas, tranšejas utt, nepieciešamības gadījumā sakārtot.
- 2.7. Pārbaudīt, vai iekārtas, instrumenti un palīgierīces ir tehniskā kārtībā, pārbaudīt, vai ir aizsargnožogojumi, to tehnisko stāvokli. Aizliegts strādāt ar bojātiem darba rīkiem vai palīgierīcēm.
- 2.8. Pārbaudīt pārnēsājamā elektriskā gaismekļa darba kārtību: vai ir aizsargsiets, vada izolācijas un izolējošās gumijas caurulītes nebojātību.
- 2.9. Pārbaudīt vai auto pacēlāja iekārtas iekšienē vai tai apkārt neatrodas nepiederoši priekšmeti. Nepieciešamības gadījumā tos novākt.
- 2.10. Par visiem konstatētajiem iekārtu, inventāra, elektrisko vadu u.c. bojājumiem nekavējoties paziņot darba devējam vai viņa pilnvarotai personai. Līdz bojājumu novēršanai turpināt darbu kategoriski aizliegts.
- 2.11. Neuzsākt (pārtraukt) darbu un ziņot tiešajam darba vadītājam, ja konstatējat faktorus (nepietiekošs apgaismojums, bojājumi iekārtām, palīgierīcēm, nav vai ir bojāti individuālie aizsardzības līdzekļi u.tml.), kuri var kļūt par nelaimes gadījumu darbā cēloni.

3. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBA LAIKĀ

- 3.1. Darba laikā jābūt uzmanīgam un netraucēt citus darbiniekus. Darīt tikai to darbu, kurš ir uzdots. Neieļaut un neļaut uzturēties darba zonā nepiederošām personām. Izpildīt darba pienākumus saskaņā ar darba pienākumiem, kas atrunāti darba līgumā.
- 3.2. Būt uzmanīgam, nenovērst uzmanību no izpildāmā darba ar sarunām un citiem blakus darbiem. Pa darbavietu, zem paceltām automašīnām pārvietoties uzmanīgi, neskriet. Izpildīt tikai to darbu par kura drošu izpildi ir saņemta apmācība un instruktāža darba aizsardzībā.
- 3.3. Neaizkraut darbavietu un pieeju pie tās, vietas starp iekārtām, galdiem, plauktiem, pie vadības pultīm, evakuācijas ejas un citas ejas ar nepiederošiem priekšmetiem.
- 3.4. Veicamajam darbam ar auto pacēlāju nepieļaut nepiederošas personas.
- 3.5. Izmantojot auto pacēlāju nepieciešams:
 - 3.5.1. ievērot drošības prasības, kuras izteiktas iekārtas izgatavotājas – rūpnīcas ekspluatācijas dokumentācijā;
 - 3.5.2. izmantot auto pacēlāju tikai tiem darbiem, kuri paredzēti ekspluatācijas instrukcijā;
 - 3.5.3. par iekārtas gaidāmo palaišanu brīdināt blakus esošos darbiniekus;
 - 3.5.4. ieslēgt un izslēgt iekārtu atļauts ar sausām rokām un ar pogu „palaist” un „stop” palīdzību;

- 3.5.5. ievērot iekārtas noslodzes normas.
- 3.6. Divstatņu pacelējiem pacelēja balstus rūpīgi novietot zem automašīnas tam paredzētās vietās, jāuzmanās, lai ceļot automašīna nenoslīdētu no pacelāja balstiem.
 - 3.7. Pirms transportlīdzekļa pacelšanas un nolaišanas jāpārliedz vai bīstamajā zonā neatrodas nepiederošas personas.
 - 3.8. Pirms automašīnas pilnīgas pacelšanas vajadzīgajā augstumā vispirms nedaudz pacelt automašīnu un pārliedzties par tās stabilitāti uz balstiem un horizontālo stāvokli. Nepieciešamības gadījumā veikt balstu atkārtotu uzstādīšanu.
 - 3.9. Ja automašīnas pacelšanas laikā novērojama automašīnas sašķiešanās (dažādi pacelšanās ātrumi katras puses balstiem/platformām), pacelšanu nekavējoties pārtraukt un nolaist automašīnu.
 - 3.10. Paceļot un nolaižot ar auto pacelāju automašīnu, jāpārbauda vai nav pie auto pacelāja piesieti vai arī zem tā neatrodas lieki priekšmeti. Nepieciešamības gadījumā tos novākt.
 - 3.11. Paceļot automašīnu aizvērt durvis un neatstāt motora pārsegu atvērtā stāvoklī. Sekot automašīnas pacelšanas augstumam, ja to ierobežo telpas konstrukcijas.
 - 3.12. Necelt automašīnas, ja tajās atrodas cilvēki.
 - 3.13. Necelt automašīnas ja pacelējam konstatēti bojājumi, tas nav nokomplektēts, kā arī pārtraukt to pacelšanu, ja pacelšanas laikā konstatēti bojājumi (piem.: neraksturīgi trokšņi, vibrācija u.c.)
 - 3.14. Ja auto pacelāja paliktņi ir jāfiksē kādā pozīcijā, tad īsi pirms vēlamās pozīcijas sasniegšanas jāatlaiž nolaišanas slēdzis. Jānospiež fiksēšanas taustiņš un jātur to nospiestu tik ilgi, līdz visi fiksēšanas aizbīdņi ir iegūlušī robos. Jāievēro, lai visi fiksēšanas aizbīdņi iegultos nolaišanas stieņu robos vienādā augstumā. Ja auto pacelājs ir jānolaiž, tad platforma īsi jāieslēdz pacelšanas stāvoklī līdz atbrīvojas fiksēšanas aizbīdņi, un tikai tad jāieslēdz nolaišanas slēdzis.
 - 3.15. Ja pacelējam bojājumi radušies pacelšanas laikā un automašīnu nav iespējams nolaist lejā, par radušos situāciju nekavējoties ziņot darba devējam un informēt kolēģus. Neatrsties pašam un neļaut atrasties kolēģiem zem automašīnas, ja tā atrodas uz bojāta auto pacelēja. Nepieciešamības gadījumā norobežot piekļuvi bojātajam pacelējam.
 - 3.16. Automašīnu pacelt tādā augstumā, kurš nodrošina ērtu piekļuvi nepieciešamajiem mezgliem un brīvu, bez pieliekšanās, pārvietošanos zem automašīnas, lai maksimāli izvairītos no galvas sasišanas.
 - 3.17. Remontējot automašīnu instrumentus/palīgierīces novietot tā, lai tie nevarētu nokrist/uzkrist.
 - 3.18. Pirms automašīnas nolaišanas pārliedzties, ka zem automašīnas neatrodas cilvēki/kolēģi vai instrumenti un citas servisa iekārtas/palīgierīces.
 - 3.19. Uzturēt tīrību un kārtību darbavietās. Sekot, lai zem kājām nemētātos materiālu atlikumi un citi gruži, kas var kļūt par iemeslu paslīdēšanai vai pakļupšanai.
 - 3.20. Veicot auto pacelāja remontu, drīkst izmantot tikai pacelāja rūpnīcas izgatavotās paredzētās rezerves daļas.

4. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTĒJĀS SITUĀCIJĀS

4.1. avārija	jāpārtrauc darbs, jāizslēdz visas darbojošās iekārtas un jāveic nepieciešamie drošības pasākumi, bet ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība nav novērsta;
4.2. sprādziens	ja paaugstinās degtspējīgo vielu saturs darba vidē, darbs nekavējoties jāpārtrauc. Atsākt darbu drīkst tikai pēc tam, kad novērsts gāzu koncentrācijas paaugstināšanās cēlonis, atjaunota normāla gaisa vide;

4.3. ugunsgrēks	4.3.1. nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam (tālr. 112); 4.3.2. sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamo aparātu, smiltīm u.c.); 4.3.3. izsaukt uz ugunsgrēka vietu darbu vadītāju.
4.4. nelaimes gadījums	4.4.1. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta; 4.4.2. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, pārtraukt darbu, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. 113 vai 112), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.

- 4.5. Izdzirdot trauksmes signālu, kas saskaņā ar noteikto kārtību brīdina par ugunsgrēka izcelšanos vai citu bīstamu situāciju, pārtraukt darbu, izslēgt elektroietaisies un atstāt ēku pa tuvāko evakuācijas izeju.

5. DARBA DROŠĪBAS PRASĪBAS DARBU BEIDZOT

- 5.1. Nolaist un noņemt remontējamo automobili no celšanas iekārtas. Neatstāt automašīnas uz pacēlējiem paceltā stāvoklī.
- 5.2. Notīrīt un nolikt paredzētajā vietā darba apģērbu un individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 5.3. Izslēgt apgaismojumu.
- 5.4. Specapģērbu, specapavus un individuālie aizsardzības līdzekļi jāsaliek atsevišķā skapī
- 5.5. Par konstatētajiem trūkumiem, pacēlēja bojājumiem darba laikā ziņot darba devējam.
- 5.6. Ievērot personīgo higiēnu.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis